

Söylev (Nutuk) Nedir? Söylev Nutuk Özellikleri Hakkında Kısaca Özet Bilgi

İçindekiler

- [Söylev \(Nutuk\) Nedir? Söylev Nutuk Özellikleri Hakkında Kısaca Özet Bilgi](#)
- [Dünya Edebiyatında Söylev:](#)
- [Türk Edebiyatında Söylev:](#)
- [İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatında Söylev:](#)
- [NUTUK \(SÖYLEV\) NASIL YAZILIR?](#)
- [NUTUK SÖYLEV NASIL SÖYLENİR?](#)
- [NUTUK \(SÖYLEV\) ÖRNEĞİ](#)
- [III. SELİM'İN NUTKU](#)
- [III. Selim Kimdir Hakkında Kısaca Özet Bilgi \(1761-1808\)](#)

Bir kişinin topluluk önünde bir düşünceyi açıklamak, bir inancı savunmak, bir görüşü benimsetmek amacıyla yaptığı coşkulu ve etkileyici konuşmalara **söylev (nutuk/hitabet)**; konuşmayı yapan kişiye de hatip denir.

Söylev Nutuk genel özellikleri:

- Dinleyicileri yakından ilgilendiren bir konu ele alınır.
- Düşünceye dayalı bir yazı planına göre oluşturulur.
- Konuyla ilgili soyut düşünceler değil, somut örnekler verilir.
- Genellikle söyleşmeye bağlı anlatım biçimi kullanılır. Konuya göre emredici anlatım, coşku ve heyecana bağlı anlatım biçimleri gibi farklı anlatım biçimlerinden de yararlanılabilir.
- Sade, açık, etkileyici ve heyecan verici bir dil kullanılır.
- Dil alıcıyı harekete geçirme işlevi ve heyecana bağlı işlevinde kullanılır.
- Ünlem cümlelerine sıkça yer verilir, uzun cümlelerden ve basmakalıp ifadelerden kaçınılır.
- Etkili ve vurgulu bir cümle ile bitirilir.

Topluluk önünde bir düşünceyi açıklamak, bir inancı savunmak, bir görüşü benimsetmek amacıyla yapılan söylevlerin belli başlı çeşitleri şunlardır:

Siyasi söylev: Daha çok devlet adamları ile parlamento üyeleri tarafından siyasi konularda yapılan konuşmalardır. Bu tür konuşmalar genellikle millet meclislerinde, seçim meydanlarında, siyasi toplantılarda ve mitinglerde yapılır.

Askerî söylev: Komutanların askerlerini duygulandırıp coşkulandırmak, onlara cesaret vermek amacıyla yaptıkları konuşmalardır. Bu tür konuşmalar savaşlarda, kışlalarda yapılır.

Hukuki söylev: Hukuk konularında özellikle mahkemelerde görülen davalarla ilgili yapılan konuşmalardır. Hukuki kavram ve terimlere çokça yer verilir. Savcılarının iddianameleriyle avukatların savunmaları bu türün en yaygın örnekleridir.

Akademik söylev: Bir bilim ve bilgi dalında uzmanlaşmış kişiler tarafından akademi ve üniversitelerde, bilimsel toplantılarda yapılan konuşmalardır. Bilimsel toplantıların açılış konuşmaları, bilimsel ödüllerin dağıtım törenlerinde yapılan konuşmalar bu türün ilginç örnekleridir.

Dinî söylev: Peygamberler ve din adamları tarafından mabetlerde dinî ve ahlaki konularda yapılan konuşmalardır. Bu tür konuşmaların amacı insanları dinin temel ilkeleri hakkında aydınlatmak; doğruluğu, iyi ve güzel ahlakı aşılmasıdır. Din adamlarının hutbeleri, vaazları, sohbetleri ile radyo ve televizyonda yapılan ahlaki konuşmalar bu tür söylevlerin örnekleridir.

Dünya Edebiyatında Söylev:

Söylev türünün dünya edebiyatında ilk örnekleri [Eski Yunan Edebiyatı](#)'da ortaya çıkmıştır. Eski Yunan hatiplerinden en meşhurları Perikles, Demosthenes (Demostes) ve Eschine'dir (Eşin). Perikles'in söylevleri günümüze ulaşmamıştır. "Hatiplerin Sultanı" diye bilinen Demosthenes'in en önemli söylevi ise Yunanistan'ı ele geçirmeye çalışan Makedonya hükümdarı Filip'e karşı yaptığı konuşmalardır. □Romalıların Yunanistan'ı ele geçirmesiyle, [Latin edebiyatında](#) da söylev gelişmeye başlamıştır. Hitabet eğitimini Yunanistan'da yapmış olan Çiçero bu türün en iyi örneklerini vermiş ve hatipler hakkındaki fikirlerini, "De Oratore" adlı kitapta toplamıştır. [Fransız edebiyatında](#) ise Bossuet (Bosse), Mirabeau (Mirabu) ünlü hatiplerdir. □Arap edebiyatında İslamiyet öncesinde hitabete büyük önem verilmiş ve meşhur hatipler yetişmiştir. İslamiyet'in doğuşu ile hitabet çok daha gelişmiş bir nesir türü hâline gelmiş ve birçok hatip yetişmiştir. Hz. Muhammed'in insanları dine çağırarak ve muhataplarını etkileyip ikna etmek için yaptığı konuşmalar ile Veda Haccı esnasında yaptığı konuşma (Veda Hutbesi) Arap edebiyatının ve İslam dünyasının önemli örneklerindedir. Bu dönemle birlikte İslam dünyasında hutbe geleneği oluşmuş ve buna bağlı kurallar belirlenmiştir.

Türk Edebiyatında Söylev:

Türk edebiyatında Bilge Kağan'ın Türk milletine seslendiği [Orhun Abideleri \(Göktürk Yazıtları\)](#) ilk söylev olarak kabul edilir. İslamiyet etkisinde gelişen Türk edebiyatında daha çok askerî ve dinî söylevler dikkat çeker. Ancak bunların birçoğu günümüze ulaşmamıştır. □Türk edebiyatında Batılı anlamda söylevin ilk örnekleri [Tanzimat Edebiyatı Dönemi](#)'nde verilmeye başlanır. Mustafa Reşit Paşa'nın Tanzimat Fermanı'nın ilanı için Gülhane'de toplanan kalabalığa yaptığı konuşma bu dönemin meşhur söylevidir. Türk edebiyatında söylev türü, İkinci Meşrutiyet'ten (1908) sonra gelişmeye başlar. Maliye Nazırı Cavit, Lütfi Fikri, İzmir Mebusu Seyit, İsmail Hakkı, [Rıza Tevfik Bölükbaşı](#), Ömer Naci bu dönemin önemli hatiplerden bazılarıdır. □Millî Mücadele Dönemi'nde [Mehmet Akif Ersoy](#), [Halide Edip Adıvar](#), Hamdullah Suphi Tanrıöver söylevleriyle öne çıkan hatiplerdir. Mehmet Akif Ersoy'un Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'da çeşitli camilerde verdiği vaazlar halk üzerinde çok etkili olmuştur. İzmir'in işgalini protesto etmek için Sultanahmet Meydanı'nda düzenlenen mitinglerde Halide Edip ve Hamdullah Suphi yaptıkları konuşmalar ile Türk milletinin duygularını tüm dünyaya haykırmışlardır. Cumhuriyet Dönemi'nde [Atatürk'ün hayatı](#) boyunca, çeşitli vesilelerle yaptığı konuşmalarla Türk edebiyatında söylev türünün en güzel ve başarılı örneklerini vermiştir. Bu dönemin önemli hatiplerinden bazıları şunlardır: Hamdullah Suphi, Mustafa Necati, Mahmut Esat Bozkurt, Ruşen Eşref Ünaydın, [Behçet Kemal Çağlar](#), Selim Sırrı Tarcan, Osman Bölükbaşı...

İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatında Söylev:

Bu dönemde söylev türü diğer millet ve medeniyetler ile mukayese edildiğinde bir edebî tür olarak dinî ve askerî çeşitlerinin dışında çok fazla gelişmemiştir. Divan edebiyatında daha çok şiir türüne ve belli başlı nesir türlerine ağırlık verilmesi, halk edebiyatının ise sözlü geleneğe dayanması bu türün gelişimini olumsuz etkilemiştir. Bu dönemden günümüze söylev türünde çok fazla metin ve bilgi ulaşmamıştır.

Padişahların, sadrazamların, komutanların özellikle savaş meydanlarında yaptıkları konuşmalar bu dönemin askerî söylevlerine örnek gösterilebilir. Sultan Alparslan, I. Murat, Fatih Sultan Mehmet, Kanunî Sultan Süleyman, Sadrazam İbrahim Paşa, III. Selim'in bu tür söylevlerinden bazıları dönemin tarihçileri tarafından kayıt altına alınmıştır. Bu dönemin en karakteristik söylevleri camilerde yapılan hutbe ve vaaz türündeki dinî söylevlerdir. Bunların

dışında tasavvuf ve tarikatların yaygınlaşmasıyla birlikte tekkelerde yapılan konuşmalar (sohbetler) da bu türün örnekleri sayılır. Tezkiretü'l evliya türündeki eserlerde tanınmış büyük mutasavvıfların sohbetlerinden parçalar nakledilmiş, kimi zaman da bu sohbetler müritleri tarafından derlenerek kitap hâline getirilmiştir. İlk büyük Türk mutasavvıflarından Ahmet Yesevi dinî söylev türünde en eski ve başarılı örnekleri vermiştir. Mevlâna'nın Konya'da yaptığı yedi vaazından meydana gelen "Mecâlis-i Seb'a", Aziz Mahmut Hüdayi'nin "el-Mecâlisü'l-va'ziyye" ve "Nesâih ve Mevâiz" adıyla derlenen vaazları bu dönemin önemli dinî söylevleridir.

NUTUK (SÖYLEV) NASIL YAZILIR?

Bu yazımızda, güncel bir konudan yola çıkarak bir söylev metni yazacaksınız. Bir söylev yazarken aşağıda belirtilen esaslara uyulması gereklidir:

- Dinleyicileri yakından ilgilendiren bir konu ele alınmalıdır.
- Dinleyicilerin dikkatini söylev üzerine çekmek için konu açık, sade ve inandırıcı biçimde ortaya konmalıdır.

- Konu hakkında önceden geniş bir hazırlık yapılmalıdır.

- Konuyla ilgili bütün bilgi ve belgeler toplandıktan sonra söylevin planı hazırlanmalıdır:

Giriş bölümü: Konuya giriş yapılır. Söyleve etkili bir başlangıç yapmak için içeriğe uygun soru sorma, şiir okuma; bir fıkra, hikâye, anı anlatma gibi tekniklere başvurulabilir.

Gelişme bölümü: Konunun temel nitelikleriyle ortaya konduğu bölümdür. Bu bölümde önce problemle ilgili bir öneri ya da tez ileri sürülür. Sonra problemle ilgili olay ve düşünceler açıklanır, konu geliştirilir. Konuyla ilgili iddia ve ispatlara değinilerek karşıt fikirler çürütülür.

Sonuç bölümü: Bu bölümde son ve kesin yargı belirtilir.

- Söylevlerde genellikle söyleşmeye bağlı anlatım biçimi kullanılabilir ancak söylevin konusuna bağlı olarak emredici anlatım, coşku ve heyecana bağlı anlatım biçimlerinden de yararlanılabilir.

- Söylevlerde dil alıcıyı harekete geçirme ve heyecana bağlı işlevlerinde kullanılmalı, kısa cümleler tercih edilmeli ve basmakalıp ifadelerden kaçınılmalıdır. Söylev etkili ve vurgulu bir cümle ile bitirilmelidir.

NUTUK SÖYLEV NASIL SÖYLENİR?

Söylevler, topluluk önünde yapılan konuşmalardan biridir. Yazmış olduğunuz söylevi arkadaşlarınıza sunmadan önce yazınızı tekrar gözden geçiriniz. Konuşma metnini planlayarak buna uygun konuşma kartları hazırlayınız ve konuşmanızı mutlaka prova ediniz. Söylevler dinleyicilerin zevkleri, kültür düzeyleri, gereksinimleri dikkate alınarak oluşturulmalı; konuşmanın üslubu buna göre belirlenmelidir. Konuşmanıza dinleyicilerinize uygun bir hitap cümlesi ile başlayınız. Etkili ve kısa cümlelerle konuya giriş yaptıktan sonra sözü uzatmadan asıl konuya geçiniz.

Söylevlerde inandırıcı olmak ve dinleyicilere güven vermek önemlidir. Bunun için hatip her şeyden önce anlattıklarına kendi inanmalı, samimi olmalıdır. Dinleyicilerin dikkatini konuya çekebilmek için sesinizi çok iyi kullanmalı, vurgu ve tonlamalara özen göstermelisiniz. Söylev veren kişinin duruşu, jest ve mimikleri, hareketleri çok önemlidir. Bu nedenle beden dilini etkili kullanmaya çalışınız.

Konuşmanızda akıcılığı bozacak davranışlardan kaçınınız. En çok yapılan söylev kusurları; söyleyişte yersiz ve gereksiz vurgular, anlaşılmaz ve abartılı sözler, yersiz bağırıtlardır. Hatip bunlardan uzak durmalıdır. Konuşma sırasında dinleyicilerle devamlı göz teması kurmalı, metne mümkün olduğunca az bakmalısınız. Konuşmanızı dinleyicilerle iletişimi kesmeden devam ettirmelisiniz.

İyi bir hatip, söylevin amacını gerçekleştirmek için dinleyicileri düşündürebilmeli, onlarda ilgi uyandırabilmeli, hedeflediği davranışlar için onları harekete geçirebilmelidir. Size ayrılan süreyi verimli kullanarak söylevinizi konuşmayı özetleyici ve zihinde kalabilecek heyecanlı ve açık cümlelerle bitiriniz.

NUTUK (SÖYLEV) ÖRNEĞİ

III. SELİM'İN NUTKU

Atalarım ve dedelerim savaşçı ve akıncı Padişahlar olup kırk elli şahlık yerleri, başta Allah'ın yardımını, sonra da din yolunda düşman silâhlarına kendini siper eden yeniçeri ocakları gazilerinin gösterdiği gayret ve sebatla fethettiler.

O gaziler, o yiğitler padişahlarını baba gibi bilip "Allah'a, Resulüne ve onun Halifelerine itaat" âyetine uyarak düşman karşısında demir duvar gibi dururlar, şiddetlere ve mihnetlere

dayanıp katlandılar. Hak din uğrunda, aslanlar gibi çarpışanları Allah da muvaffak kıldı. Bu yüzdendir ki adları kıyamete kadar rahmetle yâd edilecektir. Esirgeyen ve bağışlayan Allah her birinin yerini Cennet etsin âmin. Allah'a hamd ederiz ki zamanımızdaki askerler de onlardan farksızdır. Belki de içlerinde öyle yiğitler vardır ki gözü peklikte ve fedakârlıkta eskileri de geride bıraksalar yeridir.

Bu nasıl oluyor da, Allah ve Muhammed düşmanı bir avuç din düşmanları memleketlerimizi elimizden almaya başlıyor. Kur'an, Müslüman'a zafer vaat etmiştir ama şu şartlarla:

Birincisi; dünyanın bütün hırslarını ve bağlarını unutup bir kenara itmesini, ya gazi ya şehit rütbesine erişilmesini gönlünde duymuş ve aklına koymuş olmak.

İkincisi; askerın kumandanına bütün gönlüyle bağlı ve itaatli olması, onun dur dediği yerde durup, yürü dediği yerde yürümesidir.

Uçüncüsü; ecel gelmeyince ölmeyeceğini, eceli yetmişse rahat döşeğinde bile gelip kendini bulacağını bilmesidir. Bu şartları yerine getiren orduya Allah'ın zaferi bağışlamadığı görülmemiştir.

Moskoflar, (...) açlığa da susuzluğa da katlanarak yaraya, bereye aldırmayarak, beş yüz yıldan beri kâfirlerin sırtını yere getirmeyi adet edinmiş Osmanlı Devleti'ne zarar verip, haraplık getirip durmaktadırlar.

(...) Çok küçük olanları da sürüp götürüp Hristiyan yapmaya çabaladılar. Yazık, çok yazık, din gayreti, yeniçeri yiğitliği ne oldu. Ben şehzade iken böyle kara haberler işitir de kan ağlardım, gözlerime uyku girmez olurdu. Şimdi padişahım, hâlimi bir düşünün.

Mert olup, başa gelenleri duyup, dinleyip de gayretlenmeyen, Yüce Allah'tan zafer dileyip de cenge atılmayan, yarın mahşer günü ulu divanda, Allah'a ve Resûlullah'a ne cevap verecek? İslâm olanlara bu hakaretleri reva gören düşmanların isteğini, amacını bilmeyecek ne var? Dünyada herkes gelip geçici, konup göçücüdür. Ne kadar yaşasak eninde sonunda ölecek değil miyiz? Ölümün elinden kurtulan var mı? Düşman elinde esir düşen kızlar, çocuklar, yaşlılar, yarın mahşer günü yakamıza yapışırlarsa ne yapacağız? Ahirette azap çekmek çok zordur.

Benim sizlerden bir esirgediğim yok. Elimden geleni, devletin gücü yettiğince size ulaştırıyorum. Padişahların boynuna borç olanı ben de yapıyorum. Kıyamet gününde bana sizlerin yüzünden bir soru yönelirse "Ya Rabbi, ben kulun, senin dinine can baş koyacak gazilere gereken nasihati ettim." derim o zaman elbette Allah beni affeder; "Peki, ya sizler ne cevap vereceksiniz?"

Yiğit kullarım, aslan kullarım, hepimizden isterim ki gayret kemerini belinize birkaç yerden bağlayıp düşman üzerine gözlerinizi kırpmadan, korkaklık ve alçaklık edenleri adamdan

saymadan Allah'ı yanı başınızda hissederek atılın. Benim duam hep sizinle beraberdir. Büyüğünüz, küçüğünüz berhudar olasınız.”

Yukarıda okuduğunuz metin, III. Selim'in Osmanlı-Rus Savaşı'nda askerlere cesaret vermek amacıyla söylediği nutuktan alınmıştır. III. Selim 1789 yılında tahta çıkınca halk arasında heyecan yaratmıştır. Devletin bozulan düzeni için birtakım tedbirler almaya başlamış, orduyu iyileştirmeye çalışmıştır. III. Selim tahta çıktığı vakit Osmanlı Devleti Rusya ile savaş hâlindeydi. Osmanlı ordusunun durumu iyi değildi, yeniçeriler arasında başıbozukluk hâkimdi. İstanbul'daki saray ve devlet adamları ordunun bu fena durumunu bilmedikleri için savaşa devam etmek taraftarı idiler; padişah da bu yolda orduya teşvik edici ve cesaret verici fermanlar göndermekte idi. Kemankeş Mustafa Paşa komutasındaki kuvvetler Yaş üzerine yürürken Fokşani civarında Rus kuvvetlerine yenilmiştir (1 Ağustos 1789). Bunun üzerine III. Selim morali bozulan askere cesaret vermek üzere bir konuşma hazırlar. Bu konuşmayı bir ferman ile orduya okunmak üzere gönderir. Padişahın konuşması orduya okunur ve çoğaltılarak her tarafa dağıtılır.

III. Selim Kimdir Hakkında Kısaca Özet Bilgi (1761-1808)

III. Mustafa ve Mihrişah Sultan'ın çocuğu olarak İstanbul'da dünyaya geldi. Küçük yaştan itibaren babasının, babasının ölümünden sonra da amcasının nezaretinde iyi bir eğitim aldı. III. Selim, 7 Nisan 1789 tarihinde 28 yaşındayken amcasının vefat etmesi üzerine tahta çıktı. Osmanlı Devleti'nde köklü bir yapısal değişikliğe gerek olduğu inancına sahip olan III. Selim, yenileşme hareketlerini başlattı. III. Selim tahta çıktığında Osmanlı Devleti hem Avusturya hem de Rusya'yla savaş hâlindeydi. Başarısızlıkla sonuçlanan bu savaşlar 1792 yılında Avusturya'yla yapılan Zıştovi Antlaşması ve 1792 yılında Rusya'yla yapılan Yaş Antlaşmasıyla son buldu. Edebiyatı, şiirleri, yazmayı çok seven III. Selim aynı zamanda iyi derecede Farsça ve Arapça bilmekteydi.